

LENNART HEDQUIST:

Ge kommunerna ökad självstyrelse

Ökad självstyrelse för kommunerna, mer generellt statsbidrag och en kraftig reduktion av det detaljerade styrsystemet önskar moderaterna i Uppsala. En rad moderata förslag som beslöts under den förra mandatperioden har nu blivit färdiga, bla "Fribygget" som möjliggjordes genom en rad kommunala dispenser. I opposition har nu partiet väckt två heltäckande gruppmotioner. En med målet att låta en rad kommunala verksamheter komma närmare "marknaden" genom ökad avgiftsfinansiering. Den andra avser en total genomgång av den kommunala verksamheten i syfte att lägga delar därav på entreprenad eller stimulera till privata lösningar.

Kommunalrådet Lennart Hedquist är sedan 1977 moderaternas gruppleddare i Uppsala kommun och var 1977-82 byggnadskommunalråd. Han är fil mag och var tidigare verksam inom näringslivet.

Kommuner och landsting svarar för den helt dominerande delen av den offentliga sektorns verksamhet. Den samlade kommunala konsumtionen utgör cirka 25% av BNP. Mot den här bakgrunden spelar det en allt större roll för utvecklingen av viktiga strukturfrågor för hela riket vilken politisk majoritet som styr även lokalt.

Ett viktigt mål är därför att de borgerliga partierna 1985 erövrar/återerövrar majoriteten i så många lokalt beslutande församlingar som möjligt. Att det verkligen har stor betydelse för den enskilde medborgaren vilken kommunal politik som förs skall jag visa med olika exempel från Uppsala – en av de kommuner där socialdemokraterna tog makten efter valet 1982. (Det senare trots en mycket kraftig mandatmässig framgång för moderaterna från 16 till 21 mandat).

Moderat skattepolitik

Det första som hände när socialdemokraterna gripit makten var att Uppsala mycket snabbt blev en högskattekommun. Skatten höjdes med 1 krona per skattekrona till 16,85 kr. Skatten hade tidigare under perioden 1972-1981 hållits oförändrad på 15 kronor. I ett utslag av "tillfälligt" oförstånd (eller önskan att begå politisk harakiri) hade dessutom mittenpartierna hösten 1981 drivit igenom en höjning på 0,85 kr.

Vi moderater motsatte oss självfallet båda dessa skattehöjningar. I den moderata kommunfullmäktigegruppen har vi sedan ställt upp som konkret mål att skattesatsen snabbt skall kunna återföras till den tidigare nivån efter ett nytt regimskifte. Vi gick sålunda hösten 1983

fram med ett mycket detaljerat budgetalternativ som visade att skatten kunde sänkas med 1,85 kr, dvs med 2 000–3 000 kr för de vanliga Uppsalahushållen. Det intressanta med detta budgetalternativ (110 mkr i lägre skatt i vår kommun) var den effekt det hade även på centern och folkpartiet. Det "normala" – inte minst hos dessa partier – är ju att en genomdriven skattehöjning "accepteras" i efterhand. I det här fallet intog även centern och folkpartiet attityden att en sänkning var riktig och möjlig, i deras fall med 1 krona, som ju var höjningen året innan.

Resultatet blev sålunda att moderaterna i Uppsala gick ut med landets största skattesänkning. Men centern och folkpartiet kom faktiskt med en skattesänkning som beloppsmässigt inte överträffades av någon annan moderat-grupp i landet.

Episoden visar enligt min uppfattning hur viktigt det är att utarbeta sitt budgetalternativ utifrån det egna politiska programmet och de budgetförutsättningar det ger. Sannolikheten blir då större att även centern och folkpartiet hamnar på ett hyggligt förslag.

Även om vi alltså framlagt ett mer markerat förslag kvarstår i kommunen en klar bild av borgerlig enighet om möjligheten av en stor skattesänkning. Samarbetet med centern och folkpartiet är också gott med inriktning på vad som skall hända efter ett regimskifte 1985. Redan hösten 1982 skrev vi fast ett "samarbetsdokument" för oppositionstiden, i vilket bla ett organiserat samarbete i de olika nämnderna reglerades. Detta hindrar inte de olika partierna från att profilera sig i frågor där vi inte är

överens. Erfarenheterna visar emellertid att vi faktiskt blir överens riktigt bra, trots att vi moderater mycket aktivt driver på i en rad av våra hjärtefrågor.

Profilfrågor

I det moderata budgetalternativet ingår en rad lokala moderata profilfrågor, som tillsammans alltså bla skulle leda till en rejäl skattesänkning;

- Billigare alternativ inom kommunal verksamhet, bla för småbarnsomsorgen och fritidshemmen.
- Press på byråkrati eller "over-head"-kostnader (dessa ökar snabbt under socialdemokratiska styret)
- Ökad avgiftsfinansiering – även på nya områden
- Avveckling av fastighetsinnehav – leder i förlängningen bla till att investeringsbudgeten kan finansieras med mindre nya skattepengar. Det gäller att "omplacera" kommunala tillgångar i stället för att enbart skaffa nya.

En lägre skattesats innebär också att kostnaderna för sociala överföringar blir mindre och att arbetslösheten blir lägre. (Arbetslösheten som alltid varit mycket låg i Uppsala ökade till rekordsiffror med s-politiken och skattehöjningen).

Heltäckande gruppmotioner

I anslutning till vårt budgetalternativ har vi även nyligen väckt två heltäckande gruppmotioner. Den ena berör möjligheterna till ökad avgiftsfinansiering av en rad kommunala verksamheter. Vi har nu skapat en beredskap att snabbt genomföra en genomtänkt politik på många områden. Tanken är att låta en rad kommuna-

la verksamheter komma närmare "marknaden".

Ett litet men omdiskuterat exempel är hemboklånen på biblioteken. Vårt förslag är här ett årskort på 75 kronor eller för dem som så önskar ett klippkort som berättigar till lån för 2,50 kr per boklån. (Barn- och ungdomslitteratur undantagen från avgift). Systemet blir administrativt enkelt och skulle ge biblioteket betydelsefulla intäkter på marginalen. Genom avgiften skulle biblioteket – om dess tjänster efterfrågas – kunna skaffa sig bättre resurser för bokanslag än vad man i dag i praktiken kan få när verksamheten är helt skattefinansierad. Avgifterna från den "egna marknaden" bidrar även till en kvalitativ förbättring av verksamheterna.

Det måste bli tillåtet att låta utvecklingen gå i litet olika banor ute i kommunerna.

Den andra motionen avser en total genomgång av den kommunala verksamheten i syfte att lägga ut stora delar av den på entreprenad alternativt stimulera till helt privata lösningar.

Daghem som drivs på entreprenad av tex personal som bildat företag är en lösning. Hemtjänst för äldre är ett annat område där entreprenad på delar av verksamheten kan öka kvaliteten, valfriheten och ge lägre kostnader. Sophämtning, fastighetsskötsel, lokalvård och kostförsörjning är ytterligare entreprenadsområden som vi pekar på. Vissa kommunala verksamheter kan helt föras

över till den privata tjänstesektorn. På fritidsområdet kan föreningar och/eller företag ta över många anläggningar. Konsumentrådgivningen är en liten kommunal verksamhet, som kan avvecklas till förmån för verksamhet hos banker, handel, massmedia m fl.

Resultaten visar sig

Samtidigt som vi alltså för en offensiv oppositionspolitik som påvisar vilka förändringar som blir aktuella vid ett regimskifte, kan vi glädja oss åt att en rad moderata förslag som vi fick majoritet för förra mandatperioden nu blommar ut för fullt.

JM:s "Fribygget" är relativt känt. Hela projektets framgång byggde på att en rad kommunala dispenser skulle ges, vilka skulle möjliggöra ett billigare byggande (-25% på en vanlig lägenhet). Genom att vi moderater under den borgerliga majoritetstiden lyckades få till stånd ett positivt ställningstagande till detta projekt i Uppsala, har vi nu fått ett fint utbud av billigare och bra lägenheter för inte minst unga hushåll.

Ett annat omstritt projekt som vi drev igenom under 1982 var byggande av ett privat servicehus för pensionärer. Socialdemokraterna försökte med alla medel stoppa det. Men projektet fick kommunal markanvisning och en bildad bostadsrättsförening uppför f n cirka 200 lägenheter med privat service för äldre. Lägenheterna blir färdiga under 1984 och vi räknar med att "Ekebyhus" skall kunna stå modell för liknande projekt i andra kommuner.

Slutligen bör nämnas att vi moderater under 1982 också lyckades föra in beva-

randefrågorna i nya banor i kommunen. Kulturellt värdefulla hus, varav många i kommunens ägo, som hotades av rivning är nu rustade. Uppsalaborna, som tidigare sett sin stadskärna genomgå en alltför snabb sanering och omvandling, har de senaste åren därmed kunnat glädja sig åt en resultatrik bevarandepolitik. Inte minst har upprustningen i privat regi av den tidigare kommunalägda och missköta gamla saluhallen blivit en symbol. Där åskådliggjorde vi kanske allra bäst att den moderata "privatiseringspolitiken" på detta område höll när den sent omsider blev verklighet. Nu fröjdar sig Uppsalaborna åt resultatet.

Minska statens detaljstyrning

När vi nu blickar framåt har vi alltså en hygglig beredskap att förändra politiken på det lokala planet efter 1985. Det kan onekligen stunda stora systemförändringar i många kommuner de närmaste åren.

En viktig förutsättning är emellertid en upprensning i flera av de styrande statsbidragsbestämmelserna m m som i dag

försvårar förändringar. Om vi ute i kommunerna skall ges verkliga möjligheter att ändra i strukturerna i den offentliga verksamheten på den viktiga detaljnivån, är en ökad självstyrelse nog det i särklass bästa hjälpmedlet. Det statliga regelverket i kombination med styrande statsbidrag är i dag ett effektivt hinder för nytänkande och möjligheter att snabbt och informellt testa nya idéer i praktisk verklighet.

Naturligtvis skulle man kunna tänka sig att en borgerlig regering skulle kunna förändra själva regelsystemet. Den bästa förändringen skulle dock upplevas vara ett mer generellt statsbidrag och en kraftig reduktion av det detaljerade styrsystemet. Då skulle vi förvisso få *olika* lösningar i olika kommuner.

I en situation där det är nödvändigt att i den nuvarande offentliga verksamheten pröva rader av nya idéer och uppslag, ser jag det som en fördel. Det måste bli tillåtet att låta utvecklingen gå i litet olika banor ute i kommunerna. Det blir på den vägen vi kan få fram konkurrenskraftiga alternativ i den kommunala verksamheten.